

К 78/Д 96



1200000868817



РУСЕНСКА НАРОДНА
ОПЕРА

48
2 96

РУСЕНСКА НАРОДНА ОПЕРА
НОСИТЕЛ НА ОРДЕН „ЧЕРВЕНО ЗНАМЕ НА ТРУДА“



МОДЕСТ МУСОРГСКИ
БОРИС ГОДУНОВ

Регионална библиотека
"Любен Каравелов"



120000868817

СЕЗОН 1978—1979 ГОД.

448042



„АЗ РАЗБИРАМ НАРОДА КАТО ВЕЛИКА
ЛИЧНОСТ, ВЪОДУШЕВЕНА ОТ ЕДНА
ИДЕЯ — ЕТО МОЯТА ЗАДАЧА. ОПИТАХ
СЕ ДА Я РАЗРЕША В ОПЕРАТА“.

МОДЕСТ МУСОРГСКИ

МОДЕСТ МУСОРГСКИ (1839 — 1881) е роден в Карево. По семейна традиция на 10-годишна възраст постъпва в Петропавловското училище, а три години по-късно — във военното в Петербург. През 1856 г. е произведен офицер в Преображенския полк. Във втората половина на 50-те години под влияние на запознанството си с Даргомижски и особено с Балакирев, Мусоргски решава да се посвети изцяло на музиката. След подаване на оставката си в 1858 г. той започва сериозна работа над своето музикално образование. Втората половина на 60-те години е период на най-интензивно общуване на Мусоргски с членовете на „Могъщата петорка“: Балакирев, Римски-Корсаков, Бородин, Кюи.

Творчеството на Мусоргски се развива главно в областта на вокалните жанрове — операта, романса и песента. Ранни опити в оперното изкуство са „Саламбо“ (1863 — 1866) и „Женитба“ (1868). След това следват народните музикални драми „Борис Годунов“ и „Хованщина“. Над тази опера композиторът работи последните девет години от своя живот. Паралелно с нея създава комичната опера „Сорочински панаир“.

Болшинството от ранните романи на Мусоргски разкриват сцени от народния живот („Калистрат“, „Гопак“, „Семинарист“ и др.). По-сложни идеи той внася във вокалните си цикли „Без слънце“ (1874) и „Песни и танци на смъртта“ (1877).

Програмната картина „Нощ на голия връх“ (1867) е единственото крупно симфонично произведение. Най-значителна от клавирните пиеси на композитора е „Картини от една изложба“ (1874), получила световна известност чрез оркестрацията на Равел.

Новаторските черти от творчеството на Мусоргски оказват влияние не само върху руските и съветски композитори, но и върху западноевропейските.

СЕМЬОН ИЛИЧ ЛАПИРОВ,

понастоящем режисьор в Малий оперен театър—Ленинград от 1945 година, както и в театъра за опера и балет „С. М. Киров“. Най-напред завършва инструменталния отдел при Ленинградската консерватория със специалност цигулка, а след това — оперна режисура, на която се отдава и до днес.

По време на Отечествената война през 1942—1943 год. воюва на Сталинградския и Донетски фронтове, където е ранен и демобилизиран.

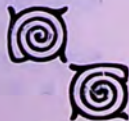
През 1949—1950 година той е един от основателите на Двореца на културата (най-големият самодееен оперен театър в страната) и в продължение на 25 години работи в него.

Семьон Лапиров е член на Ленинградския художествен съвет.

Първата негова оперна постановка е „Алеко“ на Рахманинов. Разнообразен е творческият му натюрел — от класическите произведения, през руските до съвременните съветски. Той е поставил такива опери като „Русалка“ на Даргомижски, „Иоланта“ на Чайковски, „Фауст“ на Гуно, „Дон Карлос“ на Верди, „Летящият холандец“ на Вагнер и много др.

Семьон Ил. Лапиров е голям популяризатор на съвременни съветски опери, които реализира в различни оперни театри на Съветската страна.

За своите заслуги той е удостоен със званието заслужил деятел на изкуствата (з. д. и.) на АССР през 1975 година. Лауреат е на всесъюзни и всерусийски конкурси, носител на орден „Слава“ III степен.



НАТАША ХРЕННИКОВА,

художник на постановката „Борис Годунов“ на Русенска сцена, завършва Московския художествен институт. Вече 14 години тя работи в различни театри на Съветския съюз, България, Полша, като е сценографски оформила над 40 музикални и драматични постановки. Операта „Борис Годунов“ е нейната 12 работа на българска сцена.

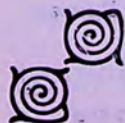
През 1965–1966 г. тя е поканена да участва в постановъчната група при поставянето на шест едноактни балета в Русенската народна опера, между които „Чудният мандарин“ от Б. Барток, „Блудният син“ от С. Прокофиев и „Целувката на феята“ от И. Стравински.

В 1972 г. художничката, заедно със съветската режисьорка Наталия Сац и диригента Веселин Байчев, подготвя детската опера „Момчето-великан“ на Тихон Хренников, а през 1975 г. — балета „Жизел“ от Адам.

В Москва, Киев, Ленинград, Воронеж, Свердловск и други градове на Съветския съюз се изпълняват сценографски оформените от нея оперни, балетни и драматични постановки.

Последната работа на Наташа Хренникова, до този момент, е над операта на младия композитор В. Гроховски „Ураган“ — поставена в Московския музикален театър „К. Станиславски и В. И. Немирович — Данченко“ през ноември 1978 година.

През същата година художничката е награждена с орден „Кирил и Методи“ II ст. за плодотворна работа и за укрепване приятелските отношения между българския и съветски народи.



РУСЕНСКА НАРОДНА ОПЕРА

Носител на орден „Червено знаме на труда“

МОДЕСТ МУСОРГСКИ

БОРИС ГОДУНОВ

Народна музикална драма
в четири действия и пролог
(девет картини)

по Пушкин и Карамзин

Редакция: Римски-Корсаков, с добавена сцена
при храма Василий Блажени

Диригент-постановчик:

ИВАН ФИЛЕВ

Режисьор-постановчик:

з. д. и. СЕМЬОН ИЛ. ЛАПИРОВ

— лауреат на всесъюзни и всерусийски конкурси, гост

Диригент:

ВЕСЕЛИН БАЙЧЕВ

Художник:

НАТАША ХРЕННИКОВА

— носител на орден „Кирил и Методи“ II ст., гост

Диригент на хора:

Христо Стоев

Режисьор:

Ваня Бъчварова

Концертмайстор:

Александър Ганев

Балетмайстор:

Чавдар Христов

Асистент-режисьор:

з. а. ПЕНКА МАРИНОВА

Корепетитори: В. Неделчева, Д. Куюмджиева, Ел. Пелова,
К. Тодорова, М. Димитрова, Н. Владимирова, Ст. Цонев.

Пом.-режисьор: Л. Шабанова

Суфльор: Л. Сакакушева

Художници-изпълнители: Хр. Арнаудов и П. Антонов

ДЕЙСТВУВАЩИ ЛИЦА И ИЗПЪЛНИТЕЛИ:
(по автора и по азбучен ред)

БОРИС ГОДУНОВ.	з. а. АНАСТАС АНАСТАСОВ Неделчо Деянов Стефан Димитров
ФЕОДОР, дете на Борис.	Валентина Христова Татяна Захариева
КСЕНИЯ, дете на Борис.	Виолета Шаханова Донка Лозанова
ШУЙСКИ	Никола Абаджимаринов н. а. НИКОЛАИ ЗДРАВКОВ
ДОЙКАТА на Ксения.	Люба Вълкова Пенка Дилова
ЩЕЛКАЛОВ, секретар на Думата.	Иван Добрев н. а. КИРИЛ КРЪСТЕВ
ПИМЕН, летописец, монах.	Евгени Ганев Неделчо Деянов
САМОЗВАНЕЦ.	Иван Димов Константин Янков
МАРИНА, дъщеря на сандомир- ския войвода.	Ана Ангелова Пенка Дилова
ВАРЛААМ, скитник монах.	Иван Дяков Стефан Димитров
МИСАИЛ, скитник монах.	Атанас Николаев Йорго Стефанов
КРЪЧМАРКА.	Ана Ангелова Мими Николова
УРОДИВИЯ	Никола Абаджимаринов Петър Енчев
НИКИТИЧ, пристав	Иван Дяков Михаил Петров
Близък болярин	Борис Цветков Саркис Бахдасарян
ХРУЩОВ, болярин	Борис Цветков Саркис Бахдасарян
ЛОВИЦКИ, йезуит	Иван Добрев Михаил Петров
ЧЕРНЯКОВСКИ, йезуит	Иван Дяков Никола Николов
МИТЮХА, селянин.	Михаил Петров Петър Касабов

Боляри, стрелци, свещеници, ринди, послушници, посланици, полски панове и пани, пажове. Изпълняват артисти от балета: А. Малчев, А. Чобанов, В. Антонова, В. Иванова, Г. Калев, Д. Копринкова, Д. Станчева, Д. Гайдаров, Д. Георгиев, Д. Иванова, И. Петкова, Л. Калчев, Л. Стефанов, М. Христова, М. Качарова, М. Душанова, Мл. Младенов, М. Станева, Н. Руменин, О. Томов, П. Петров, С. Иванова, С. Габровски, С. Георгиев, Т. Тодоров, Хр. Чернобаев, Ц. Крачунков, Ц. Бояджиев, Ю. Хубенова.

Народ, боляри, болярки, монаси, полски панове и пани.

Изпълняват артистите от хора и представителен детски хор „Дунавски вълни“.

Действието се развива в Русия и Полша от 1598 до 1605 г.

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

ПРЕДИСТОРИЯ: Боляринът Борис Годунов, чиято сестра е омъжена за цар Феодор I (един от синовете на Иван Грозни), упражнява силно влияние върху слабия, бездетен цар. Преследвайки своите честолюбиви планове, през (1591 год. той нарежда да убият последния наследник на династията Рюрик—детето Димитрий, природен брат на неговия зет. През 1598 умира цар Феодор.

1 КАРТИНА: При Новодевическият манастир край Москва. Народът е насила събран тук, за да моли Борис Годунов да се съгласи да бъде провъзгласен за цар на Русия. Главният болярин Щелкалов съобщава, че Борис не иска да склони. Минаващи поклонници пеят молитва за спасението на Русия от безвластие и безбожие.

2 КАРТИНА: Площад между Успенската и Архангелската катедрала в Москва. Борис е решил да стане цар на Русия и се отправя към Архангелската катедрала за тържествена коронация. Народът го величае и прославя.

3 КАРТИНА: Килия в Чудовския манастир в Кремъл.

Старият монах Пимен работи над своята историческа хроника. Григорий Отрепев, послушник в манастира, се събужда и му разказва чудния си сън. Стрѣмна стѣлба го е извела високо над Москва, хората го сочат със смях, след което пада стремглаво и се събужда. Пимен съветва Гришка да се пази от съмнителното щастие на светския живот. Старият монах иска да завърши хрониката си с историята за убийството на престолонаследника Димитрий, връстник на Григорий. В този момент у него се ражда идеята да се представи за убития престолонаследник.

4 КАРТИНА: Кръчма на Литовската граница.

Григорий пита кръчмарката за пътя към границата. Тя го предупреждава, че наоколо се въртят много пристави, търсят някого. Една група от граничната стража влиза в кръчмата. Приставът носи царска заповед за залавянето на някой си Григорий Отрепев и заподозира, че това е Варлаам, един от двамата монаси-скитници, пребиваващи случайно тук. Понеже всички са неграмотни, заповедта четат самият Григорий, но изопачавайки съдържанието така, че да потвърди по дозрението към Варлаам, върху когото стражата веднага се нахвърля. Варлаам успява да се изтръгне и с труд, сричайки, разчита истинското съдържание. Григорий избягва.

5 КАРТИНА: Царски покои в Кремъл.

Борис търси спокойствие в своето семейство. Той утешава Ксения, натъжена от ранната смърт на годеника си и съветва Федор, в когото вижда бъдещия цар на Русия. Останал сам, Борис страда от угризения на съвестта. Откакто е на власт, глад, болести и разорение измъчват руския народ. Шуйски му съобщава, че в Литва се е появил самозванец, подкрепян от полския крал и папата. Борис иска от Шуйски да се закъдне, че Димитрий е наистина убит. По време на разказа му, той изпада в състояние на умотомяване.

6 КАРТИНА: Полска сцена. Замък на Мнишкови в Сандомир.

Григорий Самозванецът е влюбен в Марина, дъщеря на полския войвода Мнишек. А тя иска чрез него да се домогне до руския престол и да стане царица на Москва.

7 КАРТИНА: Площад пред храма Василий Блажени.

В църквата анатемосват Гришка Отрепев и се молят в памет на убития престолонаследник, но народът вярва, че Самозванецът е истинският Димитрий и проклита Борис. Царят сам преминава оттук. Народът моли напразно за хляб. Уродивият иска от Борис да заколи децата, които са му откраднали копейчицата, както е заклал някога малкия царевич. Царят забранява на стражата да го докосва. Борис би искал Уродивият да се моли за него, но той отказва: Богородица е немилостива към цар Ирод.

8 КАРТИНА: Под Кроми.

Народът издевателствува над Борисовия болярин Хрушчов. Варлаам и Мисаил подстрекават народа срещу Борис. Двамата йезуити Ловицки и Черняковски пропагандират фалшивия Димитрий. Селяните не разбират латински и искат да ги обесят. Самозванецът, отивайки към Москва, ги спасява. Тълпата въодушевено го поздравява. Уродивият остава сам и оплаква съдбата на Русия.

9 КАРТИНА: Болярски съвет.

Болярите искат да осъдят Димитрий на смърт. Шуйски разказва за умопомрачението на царя, което той уж случайно наблюдавал през ключалката на вратата. В този момент Борис Годунов влиза, отпъждайки виденията си. Но той идва в съзнание и се съгласява да изслуша разказа на доведения от Шуйски монах Пимен за убийството на истинския Димитрий. Борис е потресен за сетен път, чувства своя край и заповядва да извикат Феодор, на когото дава своите последни напътствия. Монаси влизат в тържествена процесия за изповед. Борис умира, сочейки своя син — новия цар на Русия. Шуйски изгася свещта на Феодор и полага ръка на царския трон.

Ваня БЪЧВАРОВА



иллюстрация на Борис Годунов от Е. КИБРИК

ИСТОРИЧЕСКА СПРАВКА

Историческата личност Борис Годунов привлича вниманието на историци, писатели, поети, художници, музиканти.

Кой е всъщност Борис Годунов? Какво значение има неговото име в историята на Русия?

След смъртта на Иван Грозни (Ив. IV. 1584), продължител на неговата политика, и с това фактически наследник на трона, става Борис. В периода на провъзгласяването му за цар, управлението на Феодор (син на Ив. Грозни) не оставя съществени следи в политическия живот по това време.

Със своята вътрешна политика Борис утвърждава привилегията на дворяните. За това му помага и издадения през 1597 г. закон за крепосното право.

Заставайки на страната на господстващата класа, той не успява да завоюва симпатиите на народа. Разразилата се вътрешна икономическа криза става предпоставка за размирици. Това води до разгръщане на масово движение от 1603 година, което достига своя връх в селската война от 1606 — 1607 година начело с Иван Болотников. Но тя бива бързо потушена, поради липсата на ясна цел и организация.

Външната политика на Борис укрепва международния авторитет на Русия. Мирният дългосрочен договор с Полша дава възможност за съсредоточаване силите във войната с Швеция. Така Русия си възвръща завзетите земи по времето на Ливонската война (1590—1595).

Но освен към политиката, Борис проявява интерес и към културните завоевания на западната цивилизация. Той е един от първите политици в Русия, създали възможност за запознаване с изкуството и научните открития на други страни. По време на неговото царуване се разпространява и книгопечатането. Също така Борис проектира планове за създаване на школи в страната и даже университети по европейски образец.

През 1604—1605 год. историческата обстановка създава условия за поява на самозванство. Именно този момент е използван от Лъжедимитрий I (Самозванец), който с помощта на поляците завзема Москва през юни 1605 год.

На 13. IV. 1605 год. Борис Годунов умира в разгара на

борбата със Самозванца. След едногодишното негово царуване (1605—1606 год.) той е убит и Русия попада в седемгодишна полска интервенция.

* * *

Верен на своя исторически метод Пушкин намира в драмата на личността Борис Годунов всеобемната историческа и психологическа правда. Всичко, което той търси — драма на силни страсти, живот и движение, борба между могъщите сили—власт и народ, открива в събитията на руското минало от края на XVI и началото на XVII в., т. н. „смутни времена“. Така Пушкин черпи своята трагическа поезия от драматичната същност на самата история. Този подход определя и реализма в неговото творчество.

Убеден последовател на революционно-демократичните идеи от 60-те години на XIX в. своята художествена мисия Мусоргски вижда както в правдивото изобразяване живота на подтиснатия народ, така и в разобличаване самодържавно—крепосническият строй в Русия. От позициите на демократ—реалист той подхожда към историческата фигура Борис Годунов и към едноименната трагедия на Пушкин. В създадената от Мусоргски народна музикална драма, образите придобиват особена изразителност, благодарение на находчивите музикални характеристики. Той създава своеобразен хоров речитатив, който в съчетание с яркия народно-битов колорит предава вътрешния динамизъм на масовите сцени. С това палитрата от руски типове е разнообразна, с присъщата им самобитност. По оригиналност на сцените от руския бит, по силата и дълбочината на пресъздаване на социално-историческите събития, по яркост на музикалната обрисовка и сила на въздействие, народната музикална драма „Борис Годунов“ е добила популярност не само в руската, но и в световната оперна литература.

В заключение може да се каже, че този интерес към историческото минало, подчинен на реализма при Пушкин и на революционния патос на Мусоргски, обединява творческите търсения и на двамата творци в името на правдата в изкуството.

ХУДОЖЕСТВЕНО РЪКОВОДСТВО

Главен художествен ръководител и директор:

МИХАИЛ КЪТЕВ

Главен диригент:

ИВАН ФИЛЕВ

Главен режисьор:

АВРАМ ГЕОРГИЕВ

Диригенти:

ВЕСЕЛИН БАЙЧЕВ

АРТО ЧИФЧИЯН

Режисьор:

ВАНЯ БЪЧВАРОВА

Музиковед:

ИОАННА БАКАЛОВА

Диригенти на хора:

ТОМИНА СИДОВА

ХРИСТО СТОЕВ

Ръководител на балета:

ЧАВДАР ХРИСТОВ

Артистичен секретар:

БРИЛЯНТА КЕВОРКЯН

Технически сътрудници: зав. постановъчната част: **П. Шопов**, театърмайстор: **Д. Джамбазов** и **Ив. Киров**, зав. худ. осветление: **Ц. Сокеров**, зав. светлинни ефекти: **А. Харалампиев**, зав. шивашки ателиета: **Ал. Димова** и **Т. Трифонова**, зав. перукó-фризьорско ателие: **З. Златева**, зав. тапицерско ателие: **Т. Кирова**, зав. дърводелско ателие: **Г. Иванов**, зав. железарско ателие: **Вл. Илиев**, реквизитор: **Ц. Диков**, перуки: **Г. Ламбев**, шапки: **Н. Алексиева**.

Технически редактор: **Жеко ВАСИЛЕВ**

